

Banktjänster, FISIM, höjer BNP-nivån

Statistiska centralbyrån har infört en ny metod för beräkning av banktjänster¹⁸. Bankernas räntenetto, som egentligen är en ersättning för vissa banktjänster, påverkade tidigare inte BNP. Dessa har nu lagts till och därmed har BNP-nivån höjts med knappt en procent i genomsnitt 1993–2004. Däremot har inte BNP-tillväxten påverkats mer än marginellt. Metodförändringen påverkar såväl användnings-, produktions-, som inkomstsidan av BNP.

Den produktion av banktjänster som inte ersätts genom avgifter är svår att mäta. Denna produktion mäts i stället indirekt som skillnaden mellan bankernas in- och utlåningsräntor och benämns FISIM (Financial Intermediate Services Indirectly Measured). FISIM utgör den del av bankernas räntenetto som avser bankernas in- och utlåning till allmänheten. Priset på banktjänsten är skillnaden mellan en referensränta¹⁹ och ut- respektive inlåningsräntan. I fasta priser utvecklas FISIM som de reala lånestockarna (FISIM skrivs fram med lånestockarna som deflateras med BNP-deflatoren).

På *användningssidan* ökar hushållens konsumtionsutgifter, den offentliga konsumtionen samt export och import till följd av att FISIM fördelas ut på användare. Störst är effekten på hushållens konsumtionsutgifter (se tabell 19).

Från *produktionsidan* ökar BNP-nivån genom att insatsförbrukningen i näringslivet minskar²⁰. Även tidigare utgjorde nämligen FISIM produktion i banksektorn men antogs då i sin helhet utgöra insatsförbrukning i näringslivet. Hela räntenettet drogs därmed ifrån produktionen i näringslivet som en ej branschfördelad post (46 mdkr 2002) för att beräkna förädlingsvärdet i det totala näringslivet. Metodförändringen innebär att räntenettet delas upp i förädlingsvärde (19 mdkr 2002) och insatsförbrukning (27 mdkr 2002). Insatsförbrukningen fördelas nu också ut på delbranscher och därmed minskar förädlingsvärdet i delbranscherna trots att det alltså har ökat totalt sett (se tabell 19).

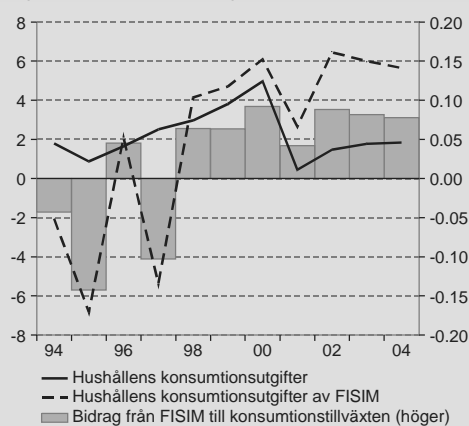
BNP från *inkomstsidan* ökar genom att driftsöverskottet i näringslivet ökar.

Finansiellt sparande påverkas dock inte av införandet av FISIM, då inkomster och utgifter ökar lika mycket. Därmed är t.ex. hushållens sparande opåverkat.

Bytesbalansen påverkas inte heller då införandet av FISIM enbart innebär en omfördelning i bytesbalansen. Tjänstebalansen, som ingår både i bytesbalansen och i BNP, ökar medan räntenettet mot utlandet, som inte ingår i BNP, minskar med motsvarande belopp. Däremot minskar bytesbalansen som andel av BNP då BNP-nivån höjs

BNI (bruttonationalinkomsten) som normalt ligger till grund för EU-avgiften, ökar också men inte lika mycket som BNP (se tabell 19). Skillnaden beror på att räntenettet mot utlandet redan tidigare ingick i BNI medan motsvarande post i tjänstebalansen har lagts till BNP. Införandet av FISIM kommer dock tills vidare inte att påverka EU-avgiften²¹. Införandet av FISIM ska vara genomfört i samtliga europeiska länder senast i år. Nivån på BNP för EU som helhet ökar enligt preliminära beräkningar²² med ca 1 procent i genomsnitt 1994–2000, alltså ungefär lika mycket som i Sverige. Därmed torde inte Sveriges position i den s.k. välfärdsligan påverkas nämnvärt.

Diagram 111 Hushållens konsumtionsutgifter och FISIM
Årlig procentuell förändring respektive procentenheter

Källa: Statistiska centralbyrån

¹⁸ Se även *Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv andra kvartalet 2005*, Statistiska centralbyrån samt *Pressmeddelande från SCB, Nr 2005:290*, Statistiska centralbyrån.

¹⁹ Referensräntan utgörs av interbankräntan, dvs. den ränta som tillämpas vid lån mellan bankerna inklusive Riksbanken.

²⁰ Med det belopp som fördelats ut på användningssidan (19 mdkr 2002).

²¹ http://europa.eu.int/eur-lex/pri/sv/oj/dat/1998/l_058/l_05819980227sv00010014.pdf

²² Se *Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv andra kvartalet 2005*, Statistiska centralbyrån

62 BNP och efterfrågan i Sverige

Eftersom BNP-tillväxten endast har påverkats marginellt bedöms betydelsen för BNP-prognosen vara liten. För konsumtionstillväxten är effekten lite större, och bidraget har varierat mellan -0,1 och +0,1 procentenheter enskilda år (se diagram 111).

Om den reala länestocken utvecklas väldigt annorlunda än konsumtionen kan bidraget från FISIM bli märkbart enskilda år. Den årliga förändringen i hushållens nominella länestock²³ har varierat mellan -6 och +9 procent sedan 1994. Anta att konsumtionen exklusive FISIM utvecklas som i föreliggande prognos och att den nominella länestocken minskar med 3 procent samtidigt som BNP-deflatorn stiger med 3 procent. Detta skulle ge ett bidrag från FISIM till konsumtionstillväxten på ca -0,1 procentenheter, att jämföra med +0,1 procentenheter 2004.

Sammanfattningsvis har alltså införandet av FISIM höjt nivån på BNP och BNI. Effekten på den uppmätta BNP-tillväxten har dock varit liten. Men enskilda år kan effekten på framför allt konsumtionstillväxten bli märkbar om hushållens länestock utvecklas betydligt annorlunda än konsumtionen

Tabell 19 Revideringar till följd av införandet av FISIM

Löpande priser, miljarder kronor respektive årlig procentuell förändring, fasta priser

	Före revidering, 2002, mdkr	Efter revidering, 2002, mdkr	Revidering 2002, mdkr	Revidering, genom- snitt 1994-2002 ¹
BNI	2 346	2 363	17	
BNP	2 353	2 372	19	-0,04
Hushållens konsumtion	1 144	1 161	16	-0,02
Offentlig konsumtion	657	658	1	0,02
Export	1 038	1 043	5	-0,01
Import	881	884	3	0,07
Näringsliv	1 588	1 607	19	-0,08
Ofördelade banktjänster (FISIM)	-46	0	46	
Summa brancher	1 633	1 606	-27	-0,01
Varubrancher	617	608	-9	0,02
Tjänstebancher	1 016	998	-18	-0,03
Produktivitet näringslivet				-0,08

¹Årlig procentuell förändring, fasta priser

Källa: Statistiska centralbyrån

²³ De lån som ingår är konsumtionslån och lån till bostadsrätter, alltså inte lån till egnahem.